

Titel: Overvågning af sortspætte <i>Dryocopus martius</i> som ynglefugl			
Dokumenttype: Teknisk anvisning	TA. nr.: A171	Version: 1	Oprettet: 14.12.2017
Forfattere: Thomas Eske Holm Aarhus Universitet	Gyldig fra: 12.02.2018		
	Sider: 7		
	Sidst ændret: 02.2018		
TA henvisninger	A371		

0 Indhold

1 Indledning	2
2 Metode	2
2.1 Tid, sted og periode.....	2
2.2 Udstyr	3
2.3 Procedure.....	3
2.3.1 Stam- og kortdata	3
2.3.2 Observationer og feltskema.....	3
3 Databehandling	5
4 Kvalitetssikring	5
4.1 Kvalitetssikring af data og dataaflevering.	5
5 Referencer	5
6 Bilag	6
6.1 Feltskema	6
7 Oversigt over versionsændringer	8

1 Indledning

Formålet med denne tekniske anvisning (TA) er at angive en kvalitetssikret, standardiseret og reproducerbar metode til at gennemføre overvågningen af ynglende sortspætte.

Sortspætte yngler i Danmark oftest i blandingskov, hvor ældre bøgetræer støder op til nåletræsbevoksninger med forekomst af herkulesmyre og rød skovmyre, som er blandt sortspættens vigtigste fødeemner i yngletiden. Arten kan sjældnere også træffes i rene løv- og nåleskove. Sortspætten er standfugl, som bliver i Danmark om vinteren.

Arten er opført på Fuglebeskyttelsesdirektivets Bilag 1.

2 Metode

Overvågning af sortspætte foretages gennem optælling af ynglepar beliggende i de EF-Fuglebeskyttelsesområder, hvor arten indgår i områdernes udpegningsgrundlag.

Overvågningen af sortspætte er kategoriseret som Intensiv 1. Intensiv 1 står for opsøgende overvågning af artens bestandsstørrelse. Overvågningen består af en basisovervågning, der omfatter bestandsstørrelse og udbredelse i de EF-Fuglebeskyttelsesområder, hvor arten indgår i udpegningsgrundlaget.

På feltskemaet til overvågning af sortspætte (bilag 6.1) er der fortrykte felter til angivelse af de parametre, der skal overvåges.

2.1 Tid, sted og periode

Sortspætte eftersøges hvert andet år (2018 og 2020). Overvågning af arten gennemføres ved optælling af yngleaktive par i perioden 10. marts– 15. april når fuglene er territoriehævdende omkring redegullerne. Dage med vedvarende regn, tåge eller stærk blæst er uegnede til feltobservationer og skal undgås.

Lokaliteter, der undersøges for ynglende sortspætte, består af kendte ynglelokaliteter for arten samt potentielle ynglelokaliteter. Potentielle områder udgøres af bevoksninger med tæt kronedække og med potentielle redetræer med en diameter på mere en 50 cm (80–120 år gamle). Redetræer skal være højstammede, dvs. laveste gren mere end seks meter over jorden. Endvidere skal skoven indeholde dødt ved med vedboende

insekter som fødekilde. I Danmark udhugges redehullet langt overvejende i bøg, men yngleforekomster er også registreret i ædelgran, douglasgran og skovfyr. Sortspætte laver huller til overnatningsplads hele året, så egnede ynglehabitater typisk rummer et større antal huller, som ikke nødvendigvis er i brug som redehul.

Ynglepar der observeres i forbindelse med anden overvågning uden for det fastsatte overvågningsvindue (10. marts til 15. april) kan medtages såfremt forekomsten kan henføres til sikre eller sandsynlige ynglepar.

2.2 Udstyr

Ved optælling medbringes håndkikkert (7-12 X forstørrelse). Derudover medbringes GPS, kompas, kort eller ortofoto til positionering af observationer, feltskema og skriveredskaber eller felttablet.

2.3 Procedure

2.3.1 Stam- og kortdata

Inden ynglesæsonen udarbejdes en oversigt over relevante ynglelokaliteter. Oversigten udarbejdes på baggrund af lokale viden suppleret i rimeligt omfang med viden om sortspættens forekomst i Danmark herunder offentliggjorte artikler, atlaskortlægning og DOFbasen, eller kontakter til lokale. Oversigten holdes løbende ajourført og danner grundlag for følgende års overvågninger af arten.

Ynglelokalitetens stednavn, inventør, indsamlingsformål og dato registreres på feltskema (bilag 6.1). Hvis ynglelokaliteten ikke har et officielt stednavn som fremgår af kort fra Geodatastyrelsen, navngives ynglelokaliteten med henvisning til nærmeste stednavn, fx " Skov 2 km syd for Thorsø (sortspætte)".

Arealet på lokaliteten, hvor arten eftersøges, indtegnes som polygon på feltkort (landkort eller ortofoto) til efterfølgende registrering i Naturdatabasen. Såvel positive observationer som 0-observationer på egnede ynglelokaliteter registreres i Naturdatabasen.

2.3.2 Observationer og overvågningsdata

Hele fuglebeskyttelsesområdet gennemgås systematisk på orthofotos og alle umiddelbart velegnede skovarealer udvælges til feltbesøg. Det er vigtigt hele tiden at være opmærksom på, at overvågningen foregår inden for

afgrænsningen af fuglebeskyttelsesområdet. I store sammenhængende skoveområder med mere end et ynglepar, skal man også være opmærksom på, at sortspætteterritorier sjældent ligger tættere end ca. 1 km fra hinanden, og samtidig kan de være op til flere kvadratkilometer store.

Observationer af sortspætte markeres på feltkortet med bemærkninger om adfærd og udseende, som indikerer at fuglen er i færd med en ynglecycklus. Evt. redefund markeres ligeledes på feltkortet. Ud fra de indsamlede oplysninger gives en samlet vurdering af, om der er tale om et sikkert eller sandsynligt ynglepar.

Yngleforekomster opgives i sikre eller sandsynlige ynglepar. Definitionerne på disse kategorier følger i grove træk Grell (1998):

Sikkert ynglefund:

- Gamle fugle, der flyver til og fra redehul under omstændigheder, der tyder på, at reden er besat (f. eks. rugeskifte)
- Redehul med rugende fugle
- Redehul med æg eller unger
- Fodring af unger

Sandsynligt ynglefund:

- Trommende fugle i egnet ynglehabitat
- Territoriehævdende fugle i egnet ynglehabitat
- Fugle der udhugger redehuller

I forhold til at bestemme de sikre og sandsynlige ynglefund skal følgende bemærkes:

- Hannen overnatter i redehullet og afløses af hunnen i dagtimerne. Rugeskiftet, dvs. når fuglene afløser hinanden i reden sker om morgenen og om aftenen, typisk 1-2 timer efter solopgang og omkring 2-3 timer før solnedgang.
- Territoriehævdende sortspætter benytter deres parringskald (kvikald) eller allike-kaldet (allike-kald). Bemærk at siddekaldet (kliææh) og flyvekaldet (krr-krr-krr) benyttes hele året og derfor ikke er ynglerelateret. Man skal også være opmærksom på, at sortspættens stemme let forveksles med andre arter, eksempelvis grønspætte og sangdrossel. Stemmerne kan downloades som zip-fil fra DCS's hjemmeside (<http://bios.au.dk/videnudveksling/faqdatacentre/biodiversitet/>).
- I april omkring æglægning bliver etablerede ynglepar mindre vokale omkring redehullerne. Meget vokale fugle efter denne periode er

således typisk ikke-udparrede fugle, især hvis de høres fra sidst i april.

- Nye eller ikke helt færdige redehuller kendes typist på at veddet er lyst og på spåner under træet. Endvidere er de ofte ovale eller tilspidsede i toppen.

Hvis arten ikke yngler på den undersøgte lokalitet skrives "0" under "Antal par i alt".

3 Databehandling

Data fra feltskemaet (Bilag 6.1) overføres til indtastningsfladen for "Ynglefugle, samlegruppe" i NaturAppl (programmet downloades fra Miljøportalens hjemmeside).

Hvis lokaliteten har været overvåget før, anvendes så vidt muligt samme polygon som sidst. Vælg "Kopier fra eksisterende sted" i NaturAppl.

Vejledning til NaturAppl mm. Findes på Miljøportalens hjemmeside:
<http://www.miljoportal.dk/Dokumenter%20alle/Vejledning%20til%20NaturAppl.pdf>

Registreringer af sortspætte, som FDC-Bio måtte gøre under overvågnings- eller forskningsaktiviteter, vil være til rådighed for Miljøstyrelsen.

Ved indtastning i databasen overføres det overvågede område fra feltkort til Naturdatabasen.

4 Kvalitetssikring

4.1 Kvalitetssikring af data og dataaflevering.

Den datatekniske anvisning for kvalitetssikring af terrestriske NOVANA-data i Naturdatabasen omfatter kvalitetssikringsprocedurer for selve indtastnings- og redigeringsprocessen samt det videre forløb i forbindelse med godkendelse af data.

Se den datatekniske anvisning her:
http://bios.au.dk/fileadmin/bioscience/Fagdatacentre/Biodiversitet/DN01_Naturdata.pdf

5 Referencer

Grell, M.B. 1998. Fuglenes Danmark. – Gads Forlag. 825 s.

6 Bilag

6.1 Feltskema

Bilag 6.1 se næste side

BILAG 6.1	Ynglefugle, samlegruppe - Sortspætte
-----------	--------------------------------------

Version 1 gældende fra 12.02.2018

Stamdata	
----------	--

Dato:	Indsamlingsformål:
-------	--------------------

	Inventør:
--	-----------

Kortdata

Stednavn:

Det undersøgte/overvågede område indtegnes på kort til senere registrering som polygon i Naturdatabasen.
--

Overvågningsdata

Antal ynglepar:			Bemærkninger:
Sikkert	Sandsynligt	Par ialt	

Sikkert	Sandsynligt	Par ialt	Bemærkninger:

7 Oversigt over versionsændringer

Version	Dato	Emne:	Ændring:
1	18.12.2017	Intensiv 1	Arten går fra Ekstensiv overvågning til Intensiv 1.